

تأثیر قدرت مدیرعامل بر کیفیت گزارشگری متقالبانه

حبیب اله رسولی

دانشجوی دکتری، گروه حسابداری، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران
habib.rasoli1398@gmail.com

محمد رمضان احمدی

استادیار، گروه حسابداری، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران. (نویسنده مسئول)
استادیار، گروه حسابداری، دانشگاه شهید چمران، اهواز، ایران
Ahmadi_m@scu.ac.ir

سعید نصیری

استادیار، گروه حسابداری، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران
saeed-nasiri@iauhvaz.ac.ir

مهدی بصیرت

استادیار، گروه اقتصاد، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران
Mehdi.basirat@yahoo.com

تاریخ دریافت: ۹۸/۰۸/۱۱ تاریخ پذیرش: ۹۹/۰۸/۱۱

چکیده

هدف این پژوهش، بررسی تأثیر قدرت مدیرعامل بر کیفیت گزارشگری متقالبانه در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. در این پژوهش برای اندازه‌گیری گزارشگری مالی از دو معیار شامل (تجدید در ارائه صورت‌های مالی (به سه شکل شامل (تجدید در ارائه صورت‌های مالی، تجدید ارائه افزایشی و تجدید ارائه کاهششی) و مدل تعدیل شده آلتمن (Z - Score) استفاده شده است. بدین منظور یک فرضیه اصلی برای بررسی این موضوع تدوین و داده‌های مربوط به ۱۰۳ شرکت عضو بورس اوراق بهادار تهران برای دوره‌ی زمانی بین سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۶ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. الگوی رگرسیون پژوهش با استفاده از مدل لاجیت، بررسی و آزمون شد. نتایج پژوهش حاکی از آن است که قدرت مدیرعامل تأثیر منفی و معناداری بر معیارهای کیفیت گزارشگری متقالبانه (تجدید در ارائه صورت‌های مالی، تجدید ارائه افزایشی، تجدید ارائه کاهششی و مدل تعدیل شده آلتمن) دارد. بنابراین نتایج پژوهش حاکی از آن است که مدیران قدرتمند دارای استقلال بیشتر و داری نقش نظارتی بیشتر بر هیات مدیره دارند که این امر موجب کاهش تضییع حقوق ذی‌نفعان و کاهش هزینه نمایندگی شود و در نتیجه کاهش هزینه نمایندگی موجب کاهش عدم تقارن اطلاعاتی و کاهش عدم شفافیت اطلاعات مالی و در نتیجه کاهش مدیریت سود و گزارشگری متقالبانه می‌شوند.

واژه‌های کلیدی: قدرت مدیرعامل، کیفیت گزارشگری متقالبانه، تجدید ارائه صورت‌های مالی.

۱- مقدمه

اعتماد به صحت اطلاعات، سنگ بنای بازارهای سرمایه است و گزارشگری مالی متقلبانه این اعتماد را خدشه دار می‌کند (رضایی و وایلی، ۲۰۱۰). طبق تعریف انجمن بازرسان رسمی (رزولوشن ۱۹۵۳)، هر عمل غیرقانونی است که دارای ویژگی‌های نیرنگ، پنهان کاری و خیانت در امانت باشد تقلب است. طبق جامعه حسابداران رسمی آمریکا، تقلب یک مفهوم گسترده حقوقی است که تفاوت آن با اشتباه، خودآگاه یا ناخودآگاه بودن آن عمل است. در منابع حقوقی کشور، تقلب در کنار کلاهبرداری بکار رفته است که طی قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء، اختلاس و کلاهبرداری، مصوب ۱۳۶۴ مجلس شورای اسلامی تعریف می‌شود. استاندارد حسابرسی شماره ۲۴۰ ایران نیز تقلب را هرگونه اقدام عمدی یا فریبکارانه یک یا چند نفر از مدیران، کارکنان یا اشخاص ثالث، برای برخورداری از یک مزیتی ناروا یا غیرقانونی تعریف می‌کند. طی سال‌های گذشته، فرضیه‌ای در توضیح شرایط وقوع تقلب، توسط دونالد آر کریسی در سال ۱۹۵۳ ارائه شد که امروز به مثلث تقلب معروف است (کرانچرو همکاران، ۲۰۱۱). مثلث تقلب شامل سه رأس فشار، فرصت و توجیه است. در سال ۲۰۰۴، ولف و هرمانسون با افزودن ضلع چهارم با عنوان تقلب فرد متقلب به مثلث تقلب، مدل لوزی تقلب را معرفی کردند (کاسم و هیکنسن، ۲۰۱۲). انجمن بازرسان رسمی تقلب، تقلب‌های حرفه‌ای را در سه مقوله فساد مالی، سوء استفاده از دارایی‌ها و تقلب در صورت‌های مالی طبقه‌بندی می‌نماید (صدیقی کمال، ۱۳۹۲). طبق گزارش ۲۰۱۶ این انجمن، گزارشگری مالی متقلبانه از لحاظ فراوانی کمتر از دیگر انواع تقلب و از لحاظ اثر مالی بیشترین زیان را به شرکت‌ها تحمیل کرده است. طبق تعریف این نهاد، تقلب در صورت‌های مالی ارائه نادرست، حذف اقلام و افشا نکردن کافی اطلاعات به منظور فریب کاربران صورت‌های مالی، به‌خصوص سرمایه‌گذاران و اعتباردهندگان است. امروزه مسئله تقلب به یکی از مباحث اساسی در اقتصاد کشور تبدیل شده است. با توجه به عضویت سازمان بورس اوراق بهادار در جمع اعضای سازمان بین‌المللی کمیسیون‌های اوراق بهادار، الزام به ارتقاء کیفیت اطلاعات مالی، توجه ویژه به جذب سرمایه‌گذاران خارجی در شرایط پسا برجام، افزایش تعداد شرکت‌های پذیرفته شده و استمرار روند خصوصی سازی در کشور، توجه به گزارشگری مالی متقلبانه اهمیت ویژه‌ای دارد. علی‌رغم اهمیت رسیدگی به مصادیق گزارشگری مالی متقلبانه و اطلاع رسانی آن، فهرست شرکت‌های متقلب و مصادیق تقلب در صورت‌های مالی توسط هیچ ارگان یا نهادی در کشور ارائه نمی‌شود.

عوامل بسیاری بر کیفیت گزارشگری متقلبانه تأثیرگذار است و تاکنون پژوهش‌هایی برای مشخص کردن روابط متغیرهای مختلف مالی و حسابداری با ارزش آن‌ها انجام شده است اما به قدرت مدیرعامل به‌عنوان یک متغیر تأثیرگذار بر کیفیت گزارشگری متقلبانه به‌ویژه برای شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران که جامعه آماری این پژوهش را تشکیل خواهد داد، کم‌تر توجه شده است. توجه به قدرت مدیرعامل و کیفیت گزارشگری متقلبانه می‌تواند راهنمای مناسبی برای سرمایه‌گذاران باشد و در نظر نگرفتن آن ممکن است سرمایه‌گذاران را در تصمیم‌های سرمایه‌گذاران بلندمدت خود دچار اشتباه کند؛ بنابراین با توجه به اهمیت سرمایه‌گذاری و بازار سهام در سطح اقتصاد ملی، تأثیر قدرت مدیرعامل بر کیفیت گزارشگری متقلبانه بررسی می‌شود. این ویژگی‌ها با توجه به تأثیری که بر شفافیت محیط گزارشگری مالی، کاهش عدم تقارن اطلاعاتی و کیفیت افشای شرکت دارند، موجب تغییر در کیفیت گزارشگری متقلبانه می‌شود. برخی تحقیق‌ها نشان دادند که قدرت مدیرعامل با بهبود محیط اطلاعاتی، کاهش هزینه‌های نمایندگی به طور مؤثر می‌توانند از چنین تصمیمات نامطلوب مدیریتی جلوگیری کنند. این یافته‌ها نشان می‌دهد که ایجاد قدرت مدیرعامل به طور مؤثر به کاهش رفتار فرصت طلبانه مدیریتی کمک می‌کند، از این رو قدرت مدیرعامل می‌تواند با کاهش کیفیت گزارشگری متقلبانه نیز در ارتباط باشد. همان‌گونه که اشاره شد سرمایه‌گذاران کیفیت گزارشگری مالی را یک منبع مهم اطلاعاتی می‌دانند و بر اساس آن تصمیم‌گیری می‌کنند. از این رو، کیفیت گزارشگری مالی به همواره به‌منزله یک عامل مهم مطرح بوده است. اهمیت درک نقش قدرت مدیرعامل در کشورهای در حال توسعه، ناشی از رشد آن‌ها و اهمیت متعاقب در دهه اخیر است. علاوه بر این، توجه به تأثیر قدرت مدیرعامل بر متغیرهای مالی و حسابداری از مباحث مورد توجه است که نظر محققان را به خود جلب کرده است. مطالعات پیشین که نقش قدرت مدیرعامل در وضعیت شرکت‌ها را مورد بررسی قرار داده‌اند، دامنه‌ای گسترده داشته و ارتباط بین قدرت مدیرعامل و ویژگی‌های مدیریتی با نتایج گوناگون مالی را مورد تجزیه و تحلیل قرار داده‌اند. برای نمونه، این مطالعات به بررسی ارتباط بین قدرت مدیرعامل و مدیریت سود مبتنی بر اقلام تعهدی و مدیریت سود واقعی (بکر و همکاران، ۲۰۱۸)؛ تأثیر قدرت مدیرعامل بر مسئولیت‌پذیری اجتماعی (لی و همکاران، ۲۰۱۶) و قدرت مدیرعامل بر ساختار سرمایه (چی چور چئو و همکاران، ۲۰۱۷) پرداخته‌اند؛ بنابراین با توجه به اهمیت سرمایه‌گذاری و بازار سهام در سطح اقتصاد ملی، تأثیر قدرت مدیرعامل بر کیفیت گزارشگری متقلبانه

می‌کند که قدرت مدیر عامل شرکت همیشه مضر نیست و در شرایط خاص می‌تواند مفید باشد. مدیران اجرایی قدرتمند می‌توانند با تصمیم‌گیری سریع و واکنش سریع به تغییرات، در شرایط بازار موفق باشند. با این حال، مدیران عامل قدرتمند، در مورد نتایج تصمیمات خود دارای اعتماد به نفس بیش از حد بوده و خوش‌بین هستند و در تصمیم‌گیری‌های استراتژیک خود توصیه‌های حرفه‌ای و تخصصی را بیشتر نادیده می‌گیرند (دباسکی و همکاران، ۲۰۱۹). همچنین نتایج پژوهش‌های پیشین نشان می‌دهد که قدرت بیشتر مدیر اجرایی همواره بر مدیریت سود و کیفیت گزارشگری متقلبانه تأثیر منفی خواهد گذاشت، اما در شرایط خاص، قدرت مدیر اجرایی نیز منجر به سودهای بزرگ خواهد شد که در بلندمدت به نفع شرکت خواهد بود. اولین مشکل برای حل این مسئله، "آیا تغییر تصمیم‌های مدیریتی برای درک رفتار آینده شرکت بسیار مهم است؟" فینکلستن و همبیرک ۱ (۱۹۹۶) دریافتند که مدیر یک فاکتور بسیار مهمی برای شرکت می‌باشد. تصمیم‌های مدیریتی به‌طور مستقیم مشخص می‌کند که شرکت در آینده به چه سمتی می‌رود. سودآوری، ساختار سرمایه و استراتژی‌ها نتایج عملیات مدیریتی موفق است. دومین مشکل برای حل، تعریف قدرت است. بر اساس پفیفر ۲ (۱۹۹۷)، "بیشتر تعاریف قدرت عبارت‌اند از ایده غلبه بر مقاومت" است. از این رو مدیرعامل قدرتمندتر احتمال دارد تصمیمات تهاجمی را تحت فشار هیئت مدیره و مدیران اجرایی دیگر شرکت قرار دهد. بر اساس نظریه نمایندگی جنس و مک‌لینگ ۳ (۱۹۷۶)، بیچاک، و همکاران (۲۰۱۱) به این نتیجه رسیدند که قدرت بیشتر مدیران اجرایی به احتمال زیاد منجر به سودآوری بدتر و ارزیابی پایین شرکت از طریق اقداماتی نظیر کیو توبین می‌شود. مدیر اجرایی قدرتمند تحت سلطه به احتمال زیاد منجر به ادغام و تصمیمات اکتسابی غیر منطقی، بدون در نظر گرفتن نظر دیگران می‌شود. این نوع رفتار باعث افزایش هزینه‌های مربوط به نمایندگی می‌شود و در نهایت منجر به افت شدید قیمت سهام می‌شود و موجب زیان زیادی برای سهامداران خواهد شد. در مقابل، تصمیمات معتدل‌تر (منطقی‌تر) در صورتی اتفاق خواهد افتاد که مدیران اجرایی با سایر مدیران شرکت در مصالحه و هماهنگی با یکدیگر باشند. استدلال بسیار مشابهی از اثر سا استیگلیتز ۴ (۱۹۸۶) نیز وجود دارد. در این مقاله، آن‌ها شرکت‌کنندگان را به گروه‌های مختلف تقسیم می‌کنند. سپس پروژه‌ها از کیفیت‌های مختلف به هر گروه داده می‌شود تا اعضای گروه تصمیم بگیرند کدام پروژه را انجام

بررسی می‌شود. این ویژگی‌ها با توجه به تأثیری که بر شفافیت محیط گزارشگری مالی، کاهش عدم تقارن اطلاعاتی و ارزش شرکت دارند، موجب تغییر در شفافیت اطلاعات مالی و تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران و استفاده‌کنندگان می‌شوند.

۲- مبانی نظری پژوهش و ادبیات پژوهش

۲-۱- قدرت مدیرعامل و کیفیت گزارشگری متقلبانه

قدرت مدیرعامل و نتایج شرکت در طول زمان مورد بحث قرار گرفته‌اند. در برخی شرکت‌ها، مدیرعامل شرکت قدرتش را بر تصمیم‌های مهم شرکت متمرکز کرده است که تا حد زیادی بر شرکت‌ها در آینده تأثیر می‌گذارد. به‌ویژه در شرکت‌های بزرگ با توزیع پیچیده قدرت در بین اعضا رایج است. در همین حال در سایر شرکت‌ها، چنین تصمیم‌هایی بر اساس توزیع قدرت در بین مدیران ارشد از طریق رأی‌گیری گرفته می‌شوند؛ بنابراین "کدام فرآیند تصمیم‌گیری برای شرکت بهتر است؟" به عبارت دیگر "آیا دادن قدرت کامل تصمیم‌گیری به مدیرعامل برای تمامی تصمیم‌گیری‌های مهم شرکت خوب است؟" برای پیدا کردن جواب، دانستن نقش مدیرعامل در شرکت مهم است. مدیر ارشد اجرایی بالاترین مقام اجرایی یک شرکت است که مسئول آن شرکت است. مدیرعامل به‌وسیله اعضای هیئت مدیره برای توسعه استراتژی‌های سطح بالا، تصمیم‌گیری‌ها، ایجاد انگیزه در کارکنان و مدیریت کردن عملیات روزمره شرکت، استخدام می‌شود. نمونه‌های بی‌شمار زندگی واقعی نشان می‌دهد که مدیران اجرایی با دیکتاتوری یک شرکت را کارآمدتر می‌کند و سرانجام منجر به موفقیت شرکت می‌شود. مشهورترین نمونه‌ها عبارت‌اند از استیو جابز (مدیرعامل اپل)، یان ما (مدیرعامل علی بابا) و الون موسک (مدیرعامل تسلا). به‌هرحال، مدیران عامل لزوماً صاحبان یک شرکت نیستند، هرچند نسبت به دیگر کارکنان قدرت بیشتری به آن‌ها داده می‌شود. بر طبق نظریه‌های نمایندگی، افزایش قدرت مدیر عامل، مشکل نمایندگی را افزایش می‌دهد و باعث تقویت منافع مدیریتی و منحرف کردن منافع مدیران و سهامداران می‌شود. استدلال می‌شود که قدرت مدیر عامل باعث افزایش توانایی مدیریتی برای به دست آوردن مزایای شخصی را به هزینه سهامداران شده و با ارزش شرکت ارتباط منفی دارد (دباسکی و همکاران، ۲۰۱۹). بنابراین می‌توان بیان کرد که یک مدیرعامل قوی به تثبیت بیشتر و احتمال بیشتر برای انجام اقداماتی که برای شرکت مضر هستند تمایل دارند. بر طبق نظریه سازمانی، با این حال ادعا

³. Jensen and Meckling

⁴. Sah Stiglitz

¹. Finkelstein and Hambrick

². Pfeffer

سن مدیرعامل شرکت وجود دارد. امروزه حقیقت تجربی بیشتر نشان دهنده اهمیت عامل صنعت است. شرکت‌هایی که نیاز به انطباق با سرعت سریع نوآوری‌های تکنولوژیکی دارند، مدیران اجرایی بسیار قدرتمند دارند. در حال حاضر در بخش‌های انرژی، مدیران اجرایی بیشتر شبیه پل بین هیئت مدیره و سهامداران هستند. بنابراین کمتر از بخش فناوری پیشرفته غالب است (بیچاک و همکاران، ۲۰۱۱).

به طور کلی می‌توان بیان کرد که قدرت، ویژگی اساسی نقش یک مدیر بوده و زمینه اثربخشی او را در سازمان فراهم می‌سازد. مدیران در سازمان‌ها، وضع کننده خط‌مشی بوده و صاحبان قدرت هستند و عملکرد سازمان‌ها با قدرت آنان در ارتباط است. مدیران با به‌کارگیری منابع قدرت می‌توانند زمینه رشد و تعالی یا زمینه انحراف و فساد سازمان را فراهم آورند و این امر به ماهیت وجودی و چگونگی استفاده از قدرت و منابع آن بستگی دارد و به هر اندازه که مدیران از قدرت بیشتری برخوردار باشند دارای قضاوت‌های صحیح و با کیفیت‌تری هستند لذا، مدیرعامل‌های دارای قدرت با درک مناسب از سیستم حسابداری و قوانین موجود، تصمیم‌گیری‌های مرتبط با سود حسابداری و کاهش ریسک مالی، بیشتر به سمت و سوی سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت و فعالیت‌های مولد آتی (مانند: مدیریت وجوه نقد و بهره‌گیری از آن در بخش تولید و ...) سوق پیدا می‌کنند (بکر و همکاران، ۲۰۱۸). از این‌رو، قدرت بالاتر در بین مدیران می‌تواند منجر به مدیریت کارتر عملیات شرکت شود، به‌ویژه در دوره‌های بحرانی عملیات، که تصمیم‌گیری‌های مدیریتی می‌تواند تأثیر به‌سزایی بر عملکرد شرکت داشته باشد. افزون بر این، در دوره‌هایی که شرکت با بحران روبه‌رو است، مدیران با قابلیت از تصمیم‌گیری مناسب‌تری در ارتباط با تأمین مالی مورد نیاز برخوردارند. همچنین مدیران قدرتمند دارای استقلال بیشتر و داری نقش نظارتی بیشتر بر هیات مدیره دارند که این امر موجب کاهش تضییع حقوق ذی‌نفعان و کاهش هزینه نمایندگی شود و در نتیجه کاهش هزینه نمایندگی موجب کاهش عدم تقارن اطلاعاتی و کاهش عدم شفافیت اطلاعات مالی و در نتیجه کاهش مدیریت سود و کیفیت گزارشگری متقلبانه می‌شوند. همچنین مدیرعامل قوی‌تر یک محیط اطلاعاتی شفاف‌تر را تجربه می‌کند که منجر به اقداماتی برای افشای اطلاعات بیشتر خواهد شد؛ و عدم تقارن اطلاعات حاصل، قیمت سهام را در شکل‌گیری بالاتر خواهد کرد که این امر موجب

دهند. با آزمایش‌های مکرر، آن‌ها دریافته‌اند که برای یک گروه با تعداد زیادی از مردم برای بدست آوردن بدترین و بهترین پروژه‌ها به دلیل تأثیر تنوع نظرات، سخت‌تر است؛ بنابراین در فرضیه این پژوهش، تغییرات عملکرد و ارزش شرکت‌ها باید نتیجه فرآیند تصمیم‌گیری قدرتمند باشد. قدرت به دلیل افزایش اندازه کاهش می‌یابد. علاوه بر این، لیو و جیراپرون^۱ (۲۰۱۰) یافته‌های مختلفی برای اثبات رابطه منفی بین قدرت بیشتر مدیرعامل و عملکرد شرکت دارند. آن‌ها دریافته‌اند که اختلاف بین مدیرعامل و بدهکاران وجود دارد. در شرکت‌هایی که مدیران ارشد بیشتری دارند، هزینه بدهی به‌طور قابل‌توجهی بالاتر از حد متوسط است. علاوه بر این، احتمال دارد که این مدیران اجرایی اقداماتی را برای پنهان کردن برخی از اطلاعات لازم از شرکت‌های بدهکار انجام دهند. عدم تقارن اطلاعاتی، شفافیت را کاهش می‌دهد و در نهایت صدمه به شرکت می‌زند (باسیونی و همکاران، ۲۰۱۶).

با این حال، برخی محققان نیز مدعی هستند که مدیران اجرایی قدرتمند در بلندمدت به شرکت سود خواهند رساند. فرینکلستین و همبریک^۲ (۱۹۹۴) دریافته‌اند که هیئت مدیره هوشیار به احتمال زیاد مدیران قدرتمند را به کار می‌گیرند، در حالی که عملکرد شرکت پایین است. آن‌ها فکر می‌کنند اگر شرکت‌ها شرایط دشواری داشته باشند، مزیت یک مدیر اجرایی قدرتمند برای ایجاد فرماندهی واحد در شرکت، خطر تصمیم‌گیری‌های بد را بیش از حد خواهد داشت. تحت شرایط کمبود منابع و شرایط مالی خطرناک متغیر، مدیر اجرایی قدرتمند بهتر است که شرکت را یکپارچه سازد و قدرت اجرایی قوی داشته باشد. به علاوه حقایق تجربی نیز نشان می‌دهند که شرکت‌های کوچک از مدیران اجرایی قوی‌تر بهره‌مند هستند.

علاوه بر این، بر اساس مقاله پرادیت، وپورنیست^۳ (۲۰۱۵)، مدیرعامل قوی‌تر یک محیط اطلاعاتی مبهم‌تر را تجربه می‌کند که منجر به اقداماتی برای افشای اطلاعات کمتری خواهد شد. و عدم تقارن اطلاعات حاصل، قیمت سهام را در شکل‌گیری پایین‌تر خواهد کرد. همچنین، بر اساس تحقیقات ناندینی و دیپاک^۴ (۲۰۱۵)، کارایی بالای یک شرکت در صنایع مختلف به نظر می‌رسد که با ویژگی‌های مدیران ارتباطی نزدیکی دارد. به طور خاص، یک مدیر اجرایی قوی به احتمال زیاد در صنعت با تمایز محصول عمل می‌کند. بیشتر مقالاتی نظیر پیفیر و لیلیکی^۵ (۱۹۷۳) رابطه‌ی بین سن مدیر و صنعت را مورد بررسی قرار دادند. آن‌ها دریافته‌اند همبستگی پایین بین تمرکز صنعت و

^۴ . Nandini & Deepak
^۵ . Pfeffer and Leblebici

^۱ . Liu and Jirapron
^۲ . Frinkelstein and Hambrick
^۳ . Pradit and Pornsit

تخصص اعضاء هیات مدیره، اثربخشی کمیته حسابرسی و اثربخشی اعضاء غیرموظف مستقل هیات مدیره با احتمال گزارشگری مالی متقلبانه رابطه معکوسی وجود دارد. یعنی ساختار حاکمیت شرکتی اثربخش، احتمال گزارشگری مالی متقلبانه را کاهش می‌دهد و اعتبار گزارشگری مالی را افزایش می‌دهد.

درزی رامندی (۱۳۹۷) در پژوهشی به بررسی تأثیر کیفیت گزارشگری متقلبانه بر خطر سقوط قیمت سهام با تأکید بر مالکیت مدیریتی پرداخت. نتایج پژوهش وی نشان داد که کیفیت گزارشگری متقلبانه تأثیر معناداری بر خطر سقوط قیمت سهام ندارد. علاوه بر این نتایج پژوهش وی نشان داد که مالکیت مدیریتی تأثیر معناداری بر رابطه بین کیفیت گزارشگری متقلبانه و خطر سقوط قیمت سهام ندارد.

توانگر حمزه کلایی و اسکافی اصل (۱۳۹۷) در پژوهشی به بررسی ارتباط بین قدرت مدیر عامل، ویژگی‌های کمیته حسابرسی و کیفیت کنترل داخلی پرداختند. به این منظور اطلاعات ۹۰ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران به صورت تحلیل لاجیت مورد آزمون قرار گرفته است. نتایج پژوهش نشان داد که قدرت مدیرعامل تأثیر تعدیل کننده منفی بر ارتباط مثبت بین اندازه کمیته حسابرسی و کیفیت کنترل داخلی دارد.

رهنمای رودپشتی و زندی (۱۳۹۸) در پژوهشی به بررسی تأثیر قدرت مدیر عامل بر روی اهرم مالی شرکت‌ها با استفاده از یک نمونه شامل ۱۵۰ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در طی دوره ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۶ پرداختند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که هرچقدر قدرت مدیرعامل افزایش پیدا کند به همان نسبت ساختار سرمایه شرکت‌ها و نسبت اهرم مالی در جهت منفی حرکت خواهد کرد. و باعث کاهش بدهی در ساختار سرمایه شرکت‌ها خواهد شد.

هوانگ و تیروودی (۲۰۱۰) در مقاله‌ای با عنوان ویژگی‌های کمیته حسابرسی و تقلب شرکت‌ها نشان داد که تخصص مالی اعضاء کمیته حسابرسی با پیشگیری از تقلب رابطه معنی دار و مثبتی دارد. ولی ارتباط تعداد جلسات کمیته حسابرسی، تعداد اعضاء کمیته حسابرسی با پیشگیری از تقلب وجود ندارد.

کسکی و هانلون (۲۰۱۳) رابطه بین گزارشگری مالی متقلبانه و سیاست تقسیم سود شرکت‌ها را مطالعه کردند. نتایج آن‌ها نشان داد که شرکت‌های متمم به تقلب، نسبت به شرکت‌های دیگر، سود کمتری پرداخت می‌کنند و سیاست تقسیم سود یکنواختی ندارند.

رزالی و ارشد (۲۰۱۴) در مقاله‌ای به بررسی ارتباط بین "افشای حاکمیت شرکتی و احتمال گزارشگری مالی متقلبانه"

کاهش مدیریت سود و کیفیت گزارشگری متقلبانه می‌شود (بکر و همکاران، ۲۰۱۸).

۲-۲ پیشینه تجربی

اعتمادی و زللی (۱۳۹۲) در پژوهشی با عنوان " کاربرد رگرسیون لجستیک در شناسایی گزارشگری مالی متقلبانه" تقلب صورت‌های مالی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران را با استفاده از برخی از نسبت‌های مالی مرتبط به عنوان پیش‌بینی کننده‌های بالقوه تقلب تشخیص داده‌اند. نتایج نشان داد که این مدل نقش اثربخشی در کشف تقلب صورت‌های مالی داشته و می‌تواند به سرمایه‌گذاران، حسابداران رسمی و حسابرسان داخلی و مقامات مالیاتی و نهادهای دولتی و سیستم بانکی کمک زیادی نماید.

فرج زاده دهکری و آقایی (۱۳۹۳) در پژوهشی به بررسی تأثیر سیاست تقسیم سود و در گزارشگری مالی متقلبانه پرداختند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که شرکت‌هایی که سود تقسیم می‌کنند با احتمال کمتری مرتکب گزارشگری مالی متقلبانه می‌شوند. همچنین، سطح سود تقسیمی نیز رابطه‌ای منفی با گزارشگری مالی متقلبانه دارد. براساس یافته‌های پژوهش نتیجه گرفتند که سود تقسیمی حاوی اطلاعاتی در خصوص کیفیت گزارشگری مالی شرکت، به‌ویژه انگیزه‌های منجر به تجدید ارائه صورت‌های مالی است.

ابراهیمی و طالب نیا (۱۳۹۳) در مقاله‌ای با عنوان " تأثیر مؤلفه‌های مدیریت دانش بر تقلب گزارش‌های مالی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران" یافتند که کاربرد دانش بر کاهش تقلب گزارش‌های مالی اثرگذار هستند.

منتظری و اقدام مزرعه (۱۳۹۴) در پژوهشی به بررسی تأثیر درصد مالکیت نهادی بر احتمال گزارشگری مالی متقلبانه" شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نتایج حاصل از یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که متغیر مالکان نهادی با متغیر احتمال گزارشگری مالی متقلبانه رابطه معکوس معنی‌داری دارد. هم‌چنین، اندازه شرکت و اهرم مالی نیز دارای رابطه مستقیم (۰ دارای ضریب مثبت) و معنی‌داری با احتمال گزارشگری مالی متقلبانه دارند.

جامعی و رستمیان (۱۳۹۵) در مقاله‌ای با عنوان "تأثیر تخصص مالی اعضاء کمیته حسابرسی بر ویژگی‌های سود پیش-بینی شده" یافتند که وجود اعضاء با تخصص مالی در کمیته حسابرسی کیفیت گزارشگری مالی را افزایش می‌دهد.

حجازی و مختاری نژاد (۱۳۹۶) در پژوهشی به بررسی رابطه بین ساختار حاکمیت شرکتی و احتمال گزارشگری مالی متقلبانه پرداختند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان می‌دهد بین

۴- روش تحقیق

در بخش آمار توصیفی، تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از شاخص‌های مرکزی همچون میانگین و میانه و شاخص‌های پراکندگی مانند انحراف معیار انجام شده است. همچنین، برای آزمون فرضیه‌ها از الگوی رگرسیون لاجیت استفاده شده است. به دلیل اینکه نتایج حاصل از این پژوهش می‌تواند در فرایند تصمیم‌گیری استفاده شود، این پژوهش از لحاظ هدف کاربردی است. همچنین، این پژوهش از لحاظ ماهیت، توصیفی-همبستگی است، زیرا در این نوع پژوهش‌ها پژوهشگر به دنبال ارزیابی ارتباط بین دو یا چند متغیر است. در این پژوهش به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها و استخراج نتایج پژوهش از نرم افزار Excel 2010 و Stata 14 استفاده شده است. همچنین، سطح اطمینان مورد استفاده برای آزمون فرضیه‌ها و بررسی فرض کلاسیک رگرسیون ۹۵ درصد است. برای برآورد پارامترهای مدل‌های رگرسیون، آزمون فرض کلاسیک از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. از جمله مهم‌ترین این فرض‌های مربوط به خود همبستگی و عدم ناهمسانی واریانس بین باقیمانده‌های مدل است. به منظور تشخیص وجود خود همبستگی بین باقیمانده‌ها، از آزمون آماره وولدریج استفاده شد. مقدار این آماره برای مدل‌های پژوهش، نشان دهنده‌ی نبود همبستگی سریالی بین باقیمانده‌هاست. در خصوص بررسی هم‌خطی نیز قابل ذکر است که با اینکه استفاده از داده‌های ترکیبی خود یکی از روش‌های جلوگیری از بروز هم‌خطی است، اما برای بررسی وجود احتمالی هم‌خطی از روش تورم واریانس (vif) استفاده شد.

۴-۱- جامعه آماری و روش نمونه‌گیری

جامعه آماری این پژوهش شامل شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۹۶-۱۳۹۰ است. در این پژوهش به منظور نمونه‌گیری از روش نمونه‌گیری هدفمند (حذف نظام‌مند) استفاده شده است. به این منظور کلیه شرکت‌های جامعه آماری که دارای شرایط زیر بودند به‌عنوان نمونه انتخاب و بقیه حذف شد.

- ۱) به منظور قابل مقایسه بودن اطلاعات، پایان سال مالی آن‌ها آخر اسفند باشد.
- ۲) به منظور همگن بودن اطلاعات، فعالیت آن‌ها تولیدی باشد.
- ۳) معاملات سهام آن‌ها طی دوره پژوهش بیش از سه ماه در بورس اوراق بهادار تهران متوقف نشده باشد.
- ۴) اطلاعات مربوط به متغیرهای انتخاب شده در این پژوهش در دسترس باشد.

پرداختند نتایج نشان داد که بین اثربخشی کمیته حسابرسی، اثربخشی حسابرسی داخلی و اثربخشی اعضای غیرموظف مستقل هیات مدیره با احتمال گزارشگری مالی متقلبانه رابطه معنی‌داری وجود دارد. علاوه بر این ارتباطی بین اندازه هیات مدیره و تجربه بین المللی اعضای هیات مدیره با احتمال گزارشگری مالی متقلبانه وجود ندارد.

البرجت و همکاران (۲۰۱۵) در پژوهشی به بررسی اثر قدرت بر گزارشگری مالی متقلبانه پرداختند. آن‌ها برای نمایش چگونگی استفاده از مدل رده‌بندی قدرت فرنچ و رواوان استفاده کردند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که فرد الف با استفاده از تطمیع، تهدید، قدرت قانونی، مهارت حرفه‌ای و توجه فرد ب را مشارکت در تقلب فرا می‌خواند.

وانگ و همکاران (۲۰۱۷) در پژوهشی به بررسی تأثیر توانایی مدیریت و ارتباطات سیاسی بر گزارشگری مالی متقلبانه پرداختند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که توانایی مدیریت تأثیر منفی و معناداری بر گزارشگری مالی متقلبانه دارد. همچنین نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که ارتباطات سیاسی تأثیر منفی و معناداری بر گزارشگری مالی متقلبانه دارد. علاوه بر این نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که ارتباطات سیاسی تأثیر منفی و معناداری بر رابطه بین توانایی مدیریت و گزارشگری مالی متقلبانه دارد.

بکر و همکاران (۲۰۱۸) در پژوهشی به بررسی تأثیر قدرت مدیرعامل بر مدیریت سود مبتنی بر اقلام تعهدی و مدیریت سود واقعی پرداختند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که قدرت مدیرعامل تأثیر منفی و معناداری بر مدیریت سود مبتنی بر اقلام تعهدی دارد. همچنین نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که قدرت مدیرعامل تأثیر منفی و معناداری بر مدیریت سود واقعی دارد.

دباسکی و همکاران (۲۰۱۹) در پژوهشی به بررسی تأثیر قدرت مدیرعامل بر محتوای اطلاعاتی اعلامیه سودهای فصلی پرداختند. نتایج حاصل از پژوهش آن‌ها نشان داد که قدرت مدیرعامل تأثیر مثبت و معناداری بر محتوای اطلاعاتی سودهای فصلی دارد.

۳- فرضیه‌های پژوهش

با توجه به مبانی نظری مطرح شده فرضیه‌های پژوهش به-صورت زیر بیان می‌شود؛

فرضیه اول: قدرت مدیرعامل تأثیر معناداری بر گزارشگری متقلبانه دارد.

$$\begin{aligned} FraudA_{i,t} = & \alpha_0 + \beta_1 CEO Power_{i,t} + \beta_2 SIZE_{i,t} \\ & + \beta_3 LEV_{i,t} + \beta_4 LOSS_{i,t} \\ & + \beta_5 LIQUID_{i,t} + \beta_6 ROA_{i,t} \\ & + \beta_7 MTB_{i,t} + \varepsilon_{i,t} \quad (1) \end{aligned}$$

با اعمال شرایط مذکور از بین شرکت‌های پذیرفته در بورس اوراق بهادار تهران، تعداد ۱۰۳ شرکت به‌عنوان نمونه آماری این پژوهش انتخاب شد.

$$\begin{aligned} FraudB_{i,t} = & \alpha_0 + \beta_1 CEO Power_{i,t} + \beta_2 SIZE_{i,t} \\ & + \beta_3 LEV_{i,t} + \beta_4 LOSS_{i,t} \\ & + \beta_5 LIQUID_{i,t} + \beta_6 ROA_{i,t} \\ & + \beta_7 MTB_{i,t} + \varepsilon_{i,t} \quad (2) \end{aligned}$$

۴-۲- الگوهای پژوهش

با توجه به چارچوب نظری و پیشینه تحقیق، مدل تحقیق از نوع رگرسیون چند متغیره است. در این پژوهش برای اندازه‌گیری گزارشگری متقلبانه مالی از دو معیار شامل (تجدید در ارائه صورت‌های مالی (به سه شکل شامل (تجدید در ارائه صورت‌های مالی، تجدید ارائه افزایشی، تجدید ارائه کاهششی) و مدل تعدیل شده آلتمن (Z - Score) استفاده شده است. بنابراین، الگوهای زیر برای انجام آزمون فرضیه‌ها انتخاب شده است.

$$\begin{aligned} FraudC_{i,t} = & \alpha_0 + \beta_1 CEO Power_{i,t} + \beta_2 SIZE_{i,t} \\ & + \beta_3 LEV_{i,t} + \beta_4 LOSS_{i,t} \\ & + \beta_5 LIQUID_{i,t} + \beta_6 ROA_{i,t} \\ & + \beta_7 MTB_{i,t} + \varepsilon_{i,t} \quad (3) \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} Z_{i,t} = & \alpha_0 + \beta_1 CEO Power_{i,t} + \beta_2 SIZE_{i,t} + \beta_3 LEV_{i,t} \\ & + \beta_4 LOSS_{i,t} + \beta_5 LIQUID_{i,t} \\ & + \beta_6 ROA_{i,t} + \beta_7 MTB_{i,t} + \varepsilon_{i,t} \quad (4) \end{aligned}$$

الگوهای (۱) تا (۴) پژوهش برای آزمون فرضیه اول پژوهش

متغیرهای الگو در جدول (۱) تعریف شدند.

جدول ۱: تعریف متغیرهای الگو

متغیر مورد بررسی	نماد
قدرت مدیرعامل	CEO Power
گزارشگری مالی متقلبانه (معیار تجدید ارائه صورت‌های مالی)	FRAUDA
گزارشگری مالی متقلبانه (معیار تجدید ارائه افزایشی)	FRAUDB
گزارشگری مالی متقلبانه (معیار تجدید ارائه کاهششی)	FRAUDC
گزارشگری مالی متقلبانه (معیار درماندگی مالی)	Z
اهرم مالی	LEV
فرصت‌های رشد	MTB
اندازه شرکت	SIZE
بازده دارایی‌ها	ROA
زیان مالی	LOSS
نقدینگی شرکت	LIQUID

معیار اول: (Recomp_D)

حقوق و مزایای مدیر عامل: پاداش نقدی مصوب در جلسه‌ی مجمع عمومی تقسیم بر کل حقوق و دستمزد پرداختی سال مالی شرکت. (Recomp_D) یک متغیر ساختگی بوده که در صورتی پاداش نقدی مصوب شرکت تقسیم بر مجموع حقوق و مزایای پرداختی بیشتر از میانه همان دوره شرکت‌های صنعت مربوطه عضو نمونه باشد، بیانگر قدرت مدیریت بوده عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر را اختیار می‌نماید (در ایران با توجه به این اطلاعات مربوط به حقوق و مزایای مدیران و پاداش اعضای هیات مدیره و مدیرعامل به تفکیک برای هر یک بیان نمی‌شود

۴-۳- متغیرهای پژوهش

متغیرهای این پژوهش مشتمل بر سه دسته متغیر مستقل، متغیر وابسته و متغیر کنترلی به شرح زیر است:

متغیرهای مستقل

قدرت مدیر عامل

برای اندازه‌گیری قدرت مدیر عامل مطابق پژوهش لیسیک و همکاران (۲۰۱۶) از ۶ معیار که به شرح زیر بیان می‌شوند استفاده خواهد شد.

لذا در این پژوهش از مجموع پاداش هیات مدیره و مدیرعامل استفاده شده است.

معیار دوم: دوگانگی وظیفه مدیر عامل و رئیس هیات مدیره و یا نایب رئیس هیات مدیره (Duality):

دوگانگی وظیفه مدیر عامل و رئیس هیات مدیره: متغیر مجازی اگر مدیرعامل رئیس یا نایب رئیس هیئت مدیره نیز باشد برابر ۱ و در غیر این صورت ۰

معیار سوم (CEO_Holding_D):

مدیران اجرایی با مالکیت سهام بیشتر به احتمال زیاد به کاهش نفوذ هیات مدیره و افزایش اختیار عمل بیشتر در تصمیم‌گیری می‌شود. بنابراین مدیران اجرایی با مالکیت سهام بیشتر قوی-ترند (فینکلشتاین، ۱۹۹۲) [۲۳]. (CEO_Holding_D) یک متغیر ساختگی بوده که در صورتی مجموع سهام در اختیار مدیرعامل شرکت I بیشتر از میانه مجموع سهام در اختیار مدیرعامل همان دوره شرکت‌های صنعت مربوطه عضو نمونه باشد، بیانگر قدرت مدیریت بوده عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر را اختیار می‌نماید

معیار چهارم (CEO_Tenure_D): تصدی مدیر عامل:

به‌عنوان تعداد سال‌های مدیرعامل در اداره شرکت بوده تعریف می‌شود. تصدی مدیر عامل نفوذ مدیرعامل را افزایش می‌دهد و در نتیجه قدرت مدیرعامل را افزایش می‌دهد (رایان و ویگینز، ۲۰۰۴). بدین ترتیب (CEO_Holding_D) یک متغیر ساختگی بوده که در صورتی که تصدی مدیرعامل شرکت I بیشتر از میانه مجموع تصدی مدیرعامل‌های همان دوره شرکت‌های صنعت مربوطه عضو نمونه باشد، بیانگر قدرت مدیریت بوده عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر را اختیار می‌نماید

معیار پنجم: تعداد سمت‌های مدیران اجرایی (NumExec_D):

تعداد سمت‌های مدیران اجرایی قبل از مدیر عامل شدن را تعریف می‌کند. موقعیت اجرایی مختلف توسط مدیر عامل در شرکت موجب افزایش تخصص مدیرعامل و افزایش دانش مدیرعامل می‌شود که در نتیجه موجب بهبود قدرت مدیرعامل می‌شود. در این پژوهش سمت‌های اجرایی از قبیل مدیرکل، وزیر کشور، ریاست جمهوری، CFO، COO، معاون رئیس‌جمهور، نایب‌رئیس با وظایف دولت و... بدین ترتیب (NumExec_D) یک متغیر ساختگی بوده که در صورتی که تعداد سمت‌های مدیرعامل شرکت I بیشتر از میانه مجموع تعداد سمت‌های مدیرعامل‌های همان دوره شرکت‌های صنعت مربوطه عضو نمونه باشد، بیانگر قدرت مدیریت بوده عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر را اختیار می‌نماید

معیار ششم: تصدی سمت‌های مدیران اجرایی (NumYear_D):

به‌عنوان تعداد سال مدیر عامل آن شرکت دارای سمت (رئیس‌جمهور، CFO، COO، معاون رئیس‌جمهور، نایب‌رئیس با وظایف دولت، و یا مدیر کل) بوده. مدیران اجرایی با سابقه طولانی در شرکت موجب ارائه مدیر عامل با دانش بیشتری از شرکت، در نتیجه موجب بهبود قدرت مدیر عامل شرکت می‌شود. بدین ترتیب (NumYear_D) یک متغیر ساختگی بوده که در صورتی که تصدی تعداد سمت‌های مدیرعامل شرکت I بیشتر از میانه مجموع تصدی تعداد سمت‌های مدیرعامل‌های همان دوره شرکت‌های صنعت مربوطه عضو نمونه باشد، بیانگر قدرت مدیریت بوده عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر را اختیار می‌نماید

در پایان شاخص قدرت مدیر عامل شرکت (CEO power) مجموع هر یک از متغیرهای شاخص ذکر شده در بالا تقسیم بر عدد ۶ است و در نتیجه برابر است با مقداری بین ۰ تا ۱ است که هرچه به عدد ۱ نزدیکتر باشد مدیرعامل دارای قدرت بیشتری است و بالعکس.

متغیر وابسته

گزارشگری مالی متقلبانه

در این پژوهش برای اندازه‌گیری گزارشگری مالی متقلبانه از دو معیار شامل (تجدید در ارائه صورت‌های مالی و مدل تعدیل شده آلتمن (Z - Score)) استفاده خواهد شد.

معیار اول: تجدید ارائه در صورت‌های مالی

در این پژوهش منظور از گزارشگری مالی متقلبانه، تجدید ارائه‌هایی است که ناشی از انگیزه‌های فرصت طلبانه مدیریت می‌باشند. با این وجود، به‌منظور امکان مقایسه یافته‌های تحقیق با سایر پژوهش‌های داخلی و خارجی، گزارشگری مالی متقلبانه به‌عنوان متغیر وابسته (Fraud) به شکل زیر تعریف شده است.

الف) در صورتی شرکت در این دوره مرتکب گزارشگری مالی متقلبانه شده است که صورت‌های مالی خود را در دوره بعد، تجدید ارائه کرده باشد. به این ترتیب متغیر وابسته (Fraud) مقدار یک را اختیار خواهد کرد. این نحوه تعریف گزارشگری مالی متقلبانه با تحقیقات متعددی که تجدید ارائه صورت‌های مالی را به‌عنوان بارزترین نشانه تقلب و بی کیفیت بودن گزارشگری مالی دانسته‌اند، سازگار است.

ب) بر اساس مدل دستیابی به پیش‌بینی‌ها، در صورتی شرکت مرتکب گزارشگری مالی متقلبانه شده است که صورت‌های مالی

پیش‌بینی کننده ورشکستگی بود انتخاب نمود. پنج نسبت ترکیبی عبارت‌اند از: قدرت نقد شوندگی، سوددهی، نسبت‌های اهرمی، توانایی بازپرداخت بدهی و نسبت‌های فعالیت. التمن با ترکیب این پنج نسبت تابعی ساخت که بهترین عملکرد را در میان دیگر نسبت مالی دارا بود. در این تحقیق جهت اندازه‌گیری احتمال گزارشگری مالی متقلبانه با استفاده از مدل تعدیل شده آلتمن به پیروی از رزالی و ارشد (۲۰۱۴) و مدل ایرانی‌زده شده التمن توسط رهنمای رودپشتی و همکاران (۱۳۸۸) که برای بازارهای نوظهور استفاده خواهد شد مطابق مدل زیر اندازه‌گیری و محاسبه خواهد شد.

$$Z = 1.2x_1 + 1.4x_2 + 3.3x_3 + 0.6x_4 + 0.99x_5$$

X_1 = کل دارایی / سرمایه در گردش

X_2 = کل دارایی / سود انباشته

X_3 = کل دارایی / درآمد قبل از بهره و مالیات

X_4 = ارزش دفتر بدهی / ارزش بازار حقوق صاحبان سهام

X_5 = کل دارایی / کل فروش

در این مدل:

if: $Z < 1.23$ شرکت درمانده مالی

if: $1.23 < Z < 2.9$ ضعیف و درمانده مالی

if: $Z > 2.9$ سلامت مالی

در این تحقیق حدود مقدار مدل Z - Score، از لحاظ پیش‌بینی کننده احتمال تقلب در گزارشگری مالی و تعیین وضعیت گزارشگری مالی متقلبانه شرکت‌های جامعه آماری تحقیق مطابق رابطه زیر به دو دسته تقسیم شدند: دسته اول شرکت‌های سالم یعنی شرکت‌های که مقدار مدل Z - Score بیش‌تر از ۲/۹ باشد فرض بر این است که احتمال گزارشگری مالی متقلبانه ندارند. دسته دوم شرکت‌های درمانده مالی و در محدوده درماندگی مالی و ورشکستگی یعنی شرکت‌های که به طور کلی مقدار Z - Score کمتر یا مساوی از ۲/۹ باشد فرض بر این است که احتمال گزارشگری مالی متقلبانه دارند.

متغیرهای کنترلی

اندازه شرکت (SIZE): برابر با لگاریتم طبیعی ارزش بازار شرکت است.

خود را در دوره بعد تجدید ارائه کرده باشد و این تجدید ارائه ناشی از انگیزه‌های متقلبانه مدیریت باشد. در این صورت متغیر Fraud مقدار یک را اختیار خواهد کرد. بر اساس مدل دستیابی به پیش‌بینی‌ها در صورتی تجدید ارائه صورت‌های مالی متقلبانه است که سود گزارش شده اولیه (یعنی، سود مدیریت شده) از سود تجدید ارائه شده (سود واقعی) بزرگ‌تر باشد (تجدید ارائه افزایشی) و همچنین، سود اولیه بزرگ‌تر یا مساوی با سود پیش‌بینی شده مدیران باشد، در حالی که سود تجدید ارائه شده کمتر از سود پیش‌بینی شده است. مدل (۱) این رابطه را نشان می‌دهد.

$$OI_{jt} \geq MF_{jt} > RI_{jt} \quad (1)$$

در مدل (۱)، OI سود اولیه، RI سود تجدید ارائه شده و MF نیز آخرین پیش‌بینی سود توسط مدیران برای سال t است، که قبل از صورت‌های مالی سال t منتشر شده است. در سایر موارد، تجدید ارائه غیر متقلبانه در نظر گرفته می‌شود. برای مثال، در صورتی که تجدید ارائه منجر به تغییر سود نشود یا سود تجدید ارائه شده از سود اولیه بزرگ‌تر باشد (تجدید ارائه کاهش‌ی)، شرکت مرتکب تجدید ارائه متقلبانه نشده است (بدیچر^۱ و همکاران، ۲۰۱۲).

ج) از آنجا که در برخی تحقیقات (لی و همکاران، ۲۰۱۴) کل تجدید ارائه‌های افزایشی، فرصت‌طلبانه در نظر گرفته شده‌اند، در سومین تعریف از متغیر وابسته، تجدید ارائه‌هایی افزایشی به‌عنوان گزارشگری مالی متقلبانه تلقی شده‌اند و در این موارد متغیر Fraud مقدار یک را اختیار می‌کند. در مواردی که شرکت تجدید ارائه ننموده، تجدید ارائه منجر به تغییر در سود نشده است یا تجدید ارائه کاهش‌ی بوده است، Fraud مقدار صفر اختیار می‌کند.

معیار دوم: مدل تعدیل شده آلتمن Z - Score

بیشتر تحقیقات در زمینه کشف تقلب در گزارشگری مالی بر سودمندی نسبت‌های مالی به‌عنوان پیش‌بینی کننده‌های احتمال تقلب در گزارشگری مالی تأکید داشته‌اند (صفرزاده، ۱۳۸۹). مطالعات آلتمن یکی از ارزشمندترین مطالعات در زمینه ورشکستگی و بحران مالی می‌باشد. التمن در سال ۱۹۶۸ از روش تجزیه و تحلیل چند متغیره برای انتخاب نسبت‌های مالی استفاده کرد. وی با این روش از میان ۲۲ نسبت مالی که به نظر او بهترین نسبت‌های مالی برای پیش‌بینی ورشکستگی بودند، پنج نسبت را به صورت ترکیبی که از نظر ایشان بهترین

¹. Badertscher

مجاز است. این پارامترها عمدتاً شامل اطلاعات مربوط به شاخص‌های مرکزی، نظیر بیشینه، کمینه، میانگین و میانه و همچنین اطلاعات مربوط به شاخص‌های پراکندگی نظیر انحراف معیار است. مهم‌ترین شاخص مرکزی میانگین است که نشان دهنده نقطه تعادل و مرکز ثقل توزیع است و شاخص مناسبی برای نشان دادن مرکزیت داده‌هاست. برای مثال میانگین متغیر اندازه واحد تجاری (*SIZE*) برابر است با $14/082$ است که نشان می‌دهد بیشتر داده‌های مربوط به این متغیر حول این نقطه تمرکز یافته‌اند. به طور کلی، پارامترهای پراکندگی معیاری برای تعیین میزان پراکندگی داده‌ها با یکدیگر یا میزان پراکندگی آنها نسبت به میانگین است از جمله مهم‌ترین پارامترهای پراکندگی، انحراف معیار است. مقدار این پارامتر برای متغیر فرصت رشد (*MTB*) برابر $2/145$ و برای متغیر نقدینگی شرکت (*LIQUID*) برابر با $0/083$ است که نشان می‌دهد در بین متغیرهای پژوهش، *MTB* و *LIQUID* به ترتیب دارای بیشترین و کمترین میزان پراکندگی هستند. همچنین، لازم به توضیح است به منظور اجتناب از تأثیر داده‌های نامرتب بر نتایج تحقیق، کلیه داده‌های نامرتب متغیرها در سطح یک درصد حذف شده‌اند.

نقدینگی شرکت (*LIQUID*): برابر است با نسبت وجه نقد و معادل وجه نقد به مجموع دارایی‌های شرکت.

زیان دهی (*LOSS*): متغیر موهومی است که اگر شرکت در سال جاری زیان داشته باشد عدد یک و در غیر این صورت صفر است. *LEV* (اهرم مالی): برابر است با نسبت مجموع بدهی‌ها به کل دارایی‌ها.

MTB (فرصت رشد): برابر است با نسبت ارزش بازار حقوق صاحبان سهام به ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام.

$ROA_{i,t}$: برابر است با سودخالص تقسیم بر جمع دارایی‌های شرکت i در سال t .

یافته‌های پژوهش

۵-۱- آمار توصیفی

نتایج آمار توصیفی متغیرهای پژوهش در جدول (۲) نشان داده شده است.

جدول (۲) آمار توصیفی مربوط به متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهد که بیانگر پارامترهای توصیفی برای هر متغیر به صورت

جدول (۲): آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	تعداد	میانگین	انحراف معیار	کمینه	بیشینه
FRAUDA	۷۲۱	۰/۶۵۸	۰/۴۷۴	۰/۰۰۰	۱/۰۰۰
FRAUDB	۷۲۱	۰/۳۶۴	۰/۴۸۱	۰/۰۰۰	۱/۰۰۰
FRAUDC	۷۲۱	۰/۱۸۴	۰/۳۸۸	۰/۰۰۰	۱/۰۰۰
Z	۷۲۱	۰/۱۹۲	۰/۳۹۴	۰/۰۰۰	۱/۰۰۰
CEO Power	۷۲۱	۰/۳۳۳	۰/۲۳۱	۰/۰۰۰	۱/۰۰۰
SIZE	۷۲۱	۱۴۰۸۲	۱/۶۲۱	۱۰/۰۸۵	۱۸/۴۵۳
LIQUID	۷۲۱	۰/۰۷۰	۰/۰۸۳	۰/۰۰۰۶	۰/۶۱۰
LEV	۷۲۱	۰/۶۰۱	۰/۱۹۸	۰/۰۴۰۵	۰/۹۸۷
MTB	۷۲۱	۲/۸۲۶	۲/۱۴۵	۰/۳۷۶	۱۸/۰۹۰
LOSS	۷۲۱	۰/۱۵۶	۰/۳۶۳	۰/۰۰۰	۱/۰۰۰
ROA	۷۲۱	۰/۱۱۰	۰/۱۵۱	-۰/۳۲۴	۰/۶۲۶

* منبع: یافته‌های تحقیق

۵-۲- آمار استنباطی

متغیرهای وابسته پژوهش گزارشگری متقلبانه (*FRAUD*)، یک متغیر موهوم است. بنابراین برای برآورد پژوهش از الگوی لاجیت استفاده شده است. در ادامه، به تخمین یا برآورد الگوهای تحقیق با توجه به روش ارجح پرداخته شده و نتایج تخمین الگوهای تحقیق در جداول شماره (۳ تا ۵) نشان داده شده است.

جدول ۳: نتایج حاصل از برآورد الگوی (۱) پژوهش برای آزمون فرضیه اول (تجدید در ارائه صورت‌های مالی)

برآورد مدل لاجیت				متغیر
آماره VIF	سطح خطا	آماره z	ضریب	
	۰/۰۰۳	-۲/۹۷	-۲/۶۰۷	α_0
۱/۰۶	۰/۰۰۰	-۴/۵۲	-۱/۶۳۹	CEO Power
۱/۱۴	۰/۰۰۰	۴/۳۸	۰/۲۵۴	SIZE
۱/۱۲	۰/۰۳۰	۲/۱۷	۲/۴۰۴	LIQUID
۱/۶۳	۰/۱۰۰	۱/۶۴	۰/۸۵۳	LEV
۱/۱۰	۰/۰۱۰	-۲/۵۹	-۰/۱۰۰	MTB
۱/۵۵	۰/۱۷۹	-۱/۳۴	-۰/۳۸۶	LOSS
۲/۴۱	۰/۴۶۱	۰/۷۴	-۰/۶۲۱	ROA
۵۰/۸۹				آماره LR
۰/۰۰				احتمال آماره LR
۰/۰۵۴۸				ضریب تشخیص McFadde
-۴۳۸/۶۱۵				لگاریتم درست نمایی مقید
۳/۶۲۲				آماره ولدريج
۰/۱۰۵				احتمال آماره ولدريج

*منبع: یافته‌های تحقیق

مک فادن جایگزین ضریب تعیین در رگرسیون چند متغیره است. این معیار نشان‌دهنده‌ی این است که حدود ۵ درصد از تغییرات متغیر وابسته به وسیله‌ی متغیر مستقل و سایر متغیرهای کنترل مدل توضیح داده می‌شود. افزون بر این، با توجه به معنادار نبودن آماره ولدريج (۰/۱۰۵) به این معناست که باقیمانده مدل پژوهش با هم خود همبستگی سریالی ندارند. هم‌چنین مقادیر تورم واریانس (آماره vif) بیان می‌کند متغیرهای مستقل، مشکل هم‌خطی ندارند.

با توجه به نتایج جدول (۳) در رگرسیون لاجیت، برای بررسی نکویی برازش، از دو معیار استفاده می‌شود که مهم‌ترین آن‌ها LR است. این معیار مانند آماره‌ی F در رگرسیون معمولی عمل می‌کند. مقدار این آماره برای مدل اول برابر با (۵۰/۸۹) بوده و احتمال مربوط به آن صفر است؛ بنابراین فرض عدم معناداری این مدل رد می‌شود و مدل معنادار و قابل‌اعتماد است. معیار دیگری که برای ارزیابی به کار می‌رود، Log Likelihood است که بر اساس نتایج این مدل، معنادار و قابل‌اعتماد است. سطح خطای این مدل صفر و معیار مک فادن ۵ درصد است. معیار

جدول ۴: نتایج حاصل از برآورد الگوی (۲) پژوهش برای آزمون فرضیه اول (تجدید ارائه افزایشی)

برآورد مدل لاجیت				متغیر
آماره VIF	سطح خطا	آماره z	ضریب	
	۰/۰۰۸	-۲/۶۶	-۲/۱۵۹	α_0
۱/۰۶	۰/۰۲۲	-۲/۳۰	-۰/۸۰۸	CEO Power
۱/۱۴	۰/۲۲۵	۱/۲۱	۰/۰۶۲	SIZE
۱/۱۲	۰/۰۰۹	۲/۶۱	۲/۴۵۷	LIQUID
۱/۶۳	۰/۰۰۴	۲/۸۵	۱/۴۹۸	LEV
۱/۱۰	۰/۲۷۴	-۱/۰۹	-۰/۰۴۶	MTB
۱/۵۵	۰/۰۲۹	-۲/۱۸	-۰/۶۴۲	LOSS
۲/۴۱	۰/۲۵۳	۱/۱۴	۰/۹۲۹	ROA
۲۸/۵۸				آماره LR
۰/۰۰۰				احتمال آماره LR
۰/۰۳۰۲				ضریب تشخیص McFadde
-۴۵۸/۷۶۷				لگاریتم درست نمایی مقید
۰/۰۷۶				آماره ولدريج
۰/۷۹۲				احتمال آماره ولدريج

*منبع: یافته‌های تحقیق

مک فادن جایگزین ضریب تعیین در رگرسیون چند متغیره است. این معیار نشان‌دهنده‌ی این است که حدود ۳ درصد از تغییرات متغیر وابسته به وسیله‌ی متغیر مستقل و سایر متغیرهای کنترل مدل توضیح داده می‌شود. افزون بر این، با توجه به معنادار نبودن آماره ولدریج (۰/۷۹۲) به این معناست که باقیمانده مدل پژوهش با هم خود همبستگی سریالی ندارند. همچنین مقادیر تورم واریانس (آماره vif) بیان می‌کند متغیرهای مستقل، مشکل هم‌خطی ندارند.

با توجه به نتایج جدول (۴) در رگرسیون لاجیت، برای بررسی نکویی برازش، از دو معیار استفاده می‌شود که مهم‌ترین آن‌ها LR است. این معیار مانند آماره‌ی F در رگرسیون معمولی عمل می‌کند. مقدار این آماره برای مدل اول برابر با (۲۸/۵۸) بوده و احتمال مربوط به آن صفر است؛ بنابراین فرض عدم معناداری این مدل رد می‌شود و مدل معنادار و قابل‌اعتماد است. معیار دیگری که برای ارزیابی به کار می‌رود، Log Likelihood است که بر اساس نتایج این مدل، معنادار و قابل‌اعتماد است. سطح خطای این مدل صفر و معیار مک فادن ۳ درصد است. معیار

جدول ۵: نتایج حاصل از برآورد الگوی (۳) پژوهش برای آزمون فرضیه اول (تجدید ارائه کاهشی)

برآورد مدل لاجیت				متغیر
آماره VIF	سطح خطا	آماره z	ضریب	
	۰/۰۰۷	-۲/۷۱	-۳/۲۶۴	α_0
۱/۰۶	۰/۰۲۷	-۲/۲۲	-۰/۸۴۶	CEO Power
۱/۱۴	۰/۰۰۱	۳/۲۲	۰/۱۷۴	SIZE
۱/۱۲	۰/۵۱۲	-۰/۶۶	-۰/۶۶۹	LIQUID
۱/۶۳	۰/۱۶۲	-۱/۴۰	-۰/۷۲۹	LEV
۱/۱۰	۰/۱۱۵	-۱/۵۸	-۰/۰۷۳	MTB
۱/۵۵	۰/۴۹۱	۰/۸۱	۰/۲۳۳	LOSS
۲/۴۱	۰/۰۷۳	-۱/۷۹	۰/۶۰۵	ROA
۲۵/۶۵				آماره LR
۰/۰۰				احتمال آماره LR
۰/۰۲۹۵				ضریب تشخیص McFadde
-۴۲۲/۱۴۰				لگاریتم درست نمایی مقید
۰/۰۰۱				آماره ولدریج
۰/۹۷۲				احتمال آماره ولدریج

منبع: یافته‌های تحقیق

توجه به معنادار نبودن آماره ولدریج (۰/۹۷۲) به این معناست که باقیمانده مدل پژوهش با هم خود همبستگی سریالی ندارند. همچنین مقادیر تورم واریانس (آماره vif) بیان می‌کند متغیرهای مستقل، مشکل هم‌خطی ندارند.

با توجه به نتایج جدول (۶) در رگرسیون لاجیت، برای بررسی نکویی برازش، از دو معیار استفاده می‌شود که مهم‌ترین آن‌ها LR است. این معیار مانند آماره‌ی F در رگرسیون معمولی عمل می‌کند. مقدار این آماره برای مدل اول برابر با (۲۱۱/۲۷) بوده و احتمال مربوط به آن صفر است؛ بنابراین فرض عدم معناداری این مدل رد می‌شود و مدل معنادار و قابل‌اعتماد است. معیار دیگری که برای ارزیابی به کار می‌رود، Log Likelihood است که بر اساس نتایج این مدل، معنادار و قابل‌اعتماد است. سطح خطای این مدل صفر و معیار مک فادن ۳۰ درصد است.

با توجه به نتایج جدول (۵) در رگرسیون لاجیت، برای بررسی نکویی برازش، از دو معیار استفاده می‌شود که مهم‌ترین آن‌ها LR است. این معیار مانند آماره‌ی F در رگرسیون معمولی عمل می‌کند. مقدار این آماره برای مدل اول برابر با (۲۵/۶۵) بوده و احتمال مربوط به آن صفر است؛ بنابراین فرض عدم معناداری این مدل رد می‌شود و مدل معنادار و قابل‌اعتماد است. معیار دیگری که برای ارزیابی به کار می‌رود، Log Likelihood است که بر اساس نتایج این مدل، معنادار و قابل‌اعتماد است. سطح خطای این مدل صفر و معیار مک فادن ۲ درصد است. معیار مک فادن جایگزین ضریب تعیین در رگرسیون چند متغیره است. این معیار نشان‌دهنده‌ی این است که حدود ۲ درصد از تغییرات متغیر وابسته به وسیله‌ی متغیر مستقل و سایر متغیرهای کنترل مدل توضیح داده می‌شود. افزون بر این، با

که باقیمانده مدل پژوهش با هم خود همبستگی سریالی ندارند. هم‌چنین مقادیر تورم واریانس (آماره vif) بیان می‌کند متغیرهای مستقل، مشکل هم‌خطی ندارند.

معیار مک فادن جایگزین ضریب تعیین در رگرسیون چند متغیره است. این معیار نشان‌دهنده‌ی این است که حدود ۳۰ درصد از تغییرات متغیر وابسته به وسیله‌ی متغیر مستقل و سایر متغیرهای کنترل مدل توضیح داده می‌شود. افزون بر این، با توجه به معنادار نبودن آماره ولدريج (۰/۰۶۰۴) به این معناست

جدول ۶: نتایج حاصل از برآورد الگوی (۴) پژوهش برای آزمون فرضیه اول (مدل تعدیل شده آلتمن)

برآورد مدل لاجیت				متغیر
آماره VIF	سطح خطا	آماره z	ضریب	
	۰/۶۸۱	۰/۴۱	۰/۴۸۶	α_0
۱/۰۶	۰/۰۱۶	-۲/۴۲	-۱/۲۹۸	CEO Power
۱/۱۴	۰/۰۳۹	-۲/۰۶	-۰/۱۵۹	SIZE
۱/۱۲	۰/۵۵۲	-۰/۵۹	-۰/۸۸۷	LIQUID
۱/۶۳	۰/۰۰۱	۳/۳۷	۲/۶۰۸	LEV
۱/۱۰	۰/۰۰۰	-۴/۴۹	-۰/۳۳۱	MTB
۱/۵۵	۰/۰۰۶	۲/۲۳	۰/۷۹۹	LOSS
۲/۴۱	۰/۰۰۰	-۳/۹۵	-۶/۷۲۰	ROA
۲۱۱/۲۷				آماره LR
۰/۰۰۰				احتمال آماره LR
۰/۳۰۳				ضریب تشخیص McFadde
-۲۴۲/۰۲۶				لگاریتم درست نمایی مقید
۵/۳۲۸				آماره ولدريج
۰/۰۶۰۴				احتمال آماره ولدريج

*منبع: یافته‌های تحقیق

این فرضیه در سطح اطمینان ۰/۹۵ مورد تأیید قرار می‌گیرد. نتیجه آزمون این فرضیه منطبق با مبانی نظری و با پژوهش وانگ و همکاران (۲۰۱۷) مطابقت دارد.

نتیجه‌گیری و پیشنهادات

هدف این پژوهش بررسی تأثیر قدرت مدیرعامل بر کیفیت گزارشگری متقلبانة در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. در این پژوهش برای اندازه‌گیری گزارشگری مالی از دو معیار شامل (تجدید در ارائه صورت‌های مالی (به سه شکل شامل (تجدید در ارائه صورت‌های مالی، تجدید ارائه افزایشی، تجدید ارائه کاهششی) و مدل تعدیل شده آلتمن (Z - Score) استفاده شده است. بدین منظور یکی فرضیه اصلی برای بررسی این موضوع تدوین و داده‌های موجود مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج پژوهش حاکی از آن است که قدرت مدیرعامل تأثیر منفی و معناداری بر گزارشگری متقلبانة دارد. بنابراین می‌توان بیان کرد که قدرت مدیرعامل موجب کاهش گزارشگری متقلبانة می‌شود. بدین معنی است که در واقع قدرت،

۴-۳- نتایج آزمون فرضیه‌های پژوهش

آزمون فرضیه اول

فرضیه اول: به بررسی تأثیر قدرت مدیرعامل بر گزارشگری متقلبانة می‌پردازد. در این پژوهش برای اندازه‌گیری گزارشگری متقلبانة مالی از دو معیار شامل (تجدید در ارائه صورت‌های مالی (به سه شکل شامل (تجدید در ارائه صورت‌های مالی، تجدید ارائه افزایشی، تجدید ارائه کاهششی) و مدل تعدیل شده آلتمن (Z - Score) استفاده شده است. بنابراین با توجه به نتایج بدست آمده در جدول (۳ تا ۶) از برآورد الگوهای (۱ تا ۴)، ضریب قدرت مدیرعامل بر معیارهای گزارشگری متقلبانة (تجدید در ارائه صورت‌های مالی، تجدید ارائه افزایشی، تجدید ارائه کاهششی و مدل تعدیل شده آلتمن (Z - Score)) به ترتیب برابر است با ۱/۶۳۹، -۰/۸۰۸، -۰/۸۴۶ و -۱/۲۹۸ است و با توجه به P -Value آن‌ها که برابر است با ۰/۰۰۰، ۰/۰۲۲، ۰/۰۲۷ و ۰/۰۱۶ که کمتر از سطح خطای ۰/۰۵ است؛ بنابراین، ضریب منفی قدرت مدیرعامل نشان دهنده آن است که افزایش قدرت مدیرعامل موجب کاهش گزارشگری متقلبانة می‌شود. در نتیجه،

ویژگی اساسی نقش یک مدیر بوده و زمینه اثربخشی او را در سازمان فراهم می‌سازد. مدیران در سازمان‌ها، وضع کننده خط-مشی بوده و صاحبان قدرت هستند و عملکرد سازمان‌ها با قدرت آنان در ارتباط است. مدیران با به‌کارگیری منابع قدرت می‌توانند زمینه رشد و تعالی یا زمینه انحراف و فساد سازمان را فراهم آورند و این امر به ماهیت وجودی و چگونگی استفاده از قدرت و منابع آن بستگی دارد و به هر اندازه که مدیران از قدرت بیشتری برخوردار باشند دارای قضاوت‌های صحیح و با کیفیت-تری هستند لذا، مدیرعامل‌های دارای قدرت با درک مناسب از سیستم حسابداری و قوانین موجود، تصمیم‌گیری‌های مرتبط با سود حسابداری و کاهش ریسک مالی، بیشتر به سمت و سوی سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت و فعالیت‌های مولد آتی (مانند: مدیریت وجوه نقد و بهره‌گیری از آن در بخش تولید و ...) سوق پیدا می‌کنند. از این‌رو، قدرت بالاتر در بین مدیران می‌تواند منجر به مدیریت کارتر عملیات شرکت شود، بنابراین مدیران قدرتمند، آگاهی بیشتری در خصوص وضعیت آتی شرکت، صنعت و روند اقتصادی داشته باشند. از این جهت انتظار می‌رود اقلام تعهدی برآورد شده توسط مدیریت مذکور دقیق‌تر باشند. همچنین می‌توان بیان کرد که هرچه قدرت مدیریتی مدیر بیشتر باشد؛ کیفیت سود گزارش شده بالاتر خواهد بود. در مجموع شواهد حاکی از آن است که مدیران با قدرت، تخصص و تجارب بیشتر، احتمال تعدیلات سنواتی و گزارشگری غیر واقعی را کاهش می‌دهند. به‌ویژه در دوره‌های بحرانی عملیات، که تصمیم‌گیری‌های مدیریتی می‌تواند تأثیر به‌سزایی بر عملکرد شرکت داشته باشد. افزون بر این، در دوره‌هایی که شرکت با بحران روبه‌رو است، مدیران با قابلیت از تصمیم‌گیری مناسب‌تری در ارتباط با تأمین مالی مورد نیاز برخوردارند. همچنین مدیران قدرتمند دارای استقلال بیشتر و داری نقش نظارتی بیشتر بر هیات مدیره دارند که این امر موجب کاهش تضییع حقوق ذی-نفعان و کاهش هزینه نمایندگی شود و در نتیجه کاهش هزینه نمایندگی موجب کاهش عدم تقارن اطلاعاتی و کاهش عدم شفافیت اطلاعات مالی و در نتیجه کاهش کیفیت گزارشگری متقلبانه می‌شوند. همچنین مدیرعامل قوی‌تر یک محیط اطلاعاتی شفاف‌تر را تجربه می‌کند که منجر به اقداماتی برای افشای اطلاعات بیشتر خواهد شد؛ و عدم تقارن اطلاعات حاصل، قیمت سهام را در شکل‌گیری بالاتر خواهد کرد که این امر موجب کاهش کیفیت گزارشگری متقلبانه می‌شود.

در ارتباط با موضوع پژوهش پیشنهادهای زیر ارائه می‌شود.

- با توجه به نتایج آزمون فرضیه‌های پژوهش مبنی بر وجود رابطه‌ی معنادار میان قدرت مدیرعامل و

گزارشگری متقلبانه پیشنهاد می‌شود که کلیه استفاده-کنندگان در تصمیمات سرمایه‌گذاری خود همواره باید این نکته را مدنظر قرار دهند که به‌موازات گزارشگری متقلبانه به هر دلیلی از جمله قدرت پایین مدیران در شرکت منجر به افزایش ریسک سرمایه‌گذاری می‌شود. به‌عبارتی دیگر سرمایه‌گذاران ریسک گریز هیچ‌گاه شرکت‌هایی را که در آن‌ها گزارشگری متقلبانه در سطح حداکثر (قوی) می‌باشد به‌عنوان شرکت‌های مطلوب جهت سرمایه‌گذاری در نظر نمی‌گیرند.

- به مدیران شرکت‌ها، علی‌الخصوص مدیران با سطح بالای توانایی و قدرت که در بازار مذکور فعالیت دارند، پیشنهاد می‌شود که در راستای افزایش ارزش آفرینی شرکت و به تبع آن رشد شرکت و کیفیت گزارشگری مالی شرکت، در راستای بهبود وضعیت شرکت در بازار سرمایه، اقدامات عملی و بستر لازم را فراهم کنند. همچنین می‌توان به سازمان بورس اوراق بهادار تهران پیشنهاد کرد تا با اجرای مکانیزم‌های کارآمد موجبات اطمینان سرمایه‌گذاران، اعتباردهندگان و فعالین بازار سرمایه را از ارتباط میان قدرت مدیرعامل و کیفیت گزارشگری متقلبانه شرکت فراهم آورد تا سرمایه‌گذاران در تصمیم‌گیری‌های خود در خرید سهام شرکت‌ها، به ویژگی‌های مدیران نظیر قدرت مدیرعامل توجه نمایند تا رفته رفته زمینه‌های کارایی بازار سرمایه را فراهم آورد تا شاید از این طریق بتوان با شفاف‌سازی روند اطلاعات در بازار سرمایه و از بین بردن رانت اطلاعاتی، بازاری کارا و اثربخش ایجاد نموده و فعالان اقتصادی در این بازار را برای چرخاندن هرچه بهتر چرخه‌های اقتصادی و هدایت صحیح سرمایه‌ها و ثروت‌های ملی به سوی تولید و اشتغال که منجر به رشد و توسعه اقتصادی خواهد شد، تشویق و حمایت نمایند.
- با انجام هر پژوهش، راه به‌سوی مسیری جدید باز می‌شود و ادامه راه مستلزم انجام پژوهش‌های دیگری است؛ بنابراین، انجام پژوهش‌هایی به شرح زیر پیشنهاد می‌شود:
  - بررسی تأثیر خودشیفتگی مدیران بر گزارشگری متقلبانه.
  - بررسی تأثیر قدرت مدیرعامل بر گزارشگری متقلبانه در مراحل مختلف چرخه عمر شرکت‌ها.
  - الگوهای این پژوهش برای تمامی صنایع عضو نمونه آماری به‌صورت یکجا برآورد شده‌اند. از این رو، پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی هر یک از الگوهای این

- * صدیقی کمال، لیلایا (۱۳۹۲). تقلب در صورت‌های مالی بر اساس گزارش انجمن بازرسان رسمی تقلب، مجله حسابرس، (۶۴): ۱۲۰-۱۱۶.
- * صفرزاده، محمدحسین. (۱۳۸۹)، توانایی نسبت‌های مالی در کشف تقلب در گزارشگری مالی، فصلنامه دانش حسابداری، (۱۱): ۱۳۷ - ۱۶۳.
- * فرج زاده دهکردی، حسن و لیلای آقایی (۱۳۹۳). سیاست تقسیم سود و گزارشگری متقلبانہ. مطالعات تجربی حسابداری مالی، ۱۲(۴۵): ۹۷-۱۱۴.
- * منتظری، رقیه و یعقوب، اقدم مزرعه. (۱۳۹۴)، بررسی تأثیر درصد مالکیت مالکان نهادی بر احتمال گزارشگری مالی متقلبانہ، اولین کنفرانس بین المللی مهندسی صنایع، مدیریت و حسابداری، بصورت الکترونیکی، موسسه پژوهشی البرز، <https://www.civilica.com/Paper-MAIE> - ۱۰ MAIE_۱۵۶.html.

- * Albrecht, Ch, Holland.D., Malagueño,R., Dolan,S., and Tzafirir.S.(2015). The Role of Power in Financial Statement Fraud Schemes,Journal of Business Ethics, 131(4): 803-813.
- * Badertscher, B.A.; Collins, D.W.; Lys, T.Z. (2012). Discretionary accounting choices and the predictive ability of accruals with respect to future cash flows.Journal of Accounting and Economics, 53(1-2), 330-352.
- * Baker, T. A., Lopez, T. J., Reitenga, A. L., & Ruch, G. W. (2018). The influence of CEO and CFO power on accruals and real earnings management. Review of Quantitative Finance and Accounting. 52(1): 325–345 .
- * Bassiouny. S, Moustafa Soliman. M. Ragab. A. (2016). The impact of firm characteristics on earnings management: an empirical study on the listed firms in Egypt. The Business and Management Review, 7(2): 91-101.
- * Bebchuk, L., Y. Grinstein, and U. Peyer. (2011). Lucky CEOs and lucky directors. Journal of Finance. 65(6):2363-2401.
- * Caskey, J.; Hanlon, M. (2013), Dividend Policy at Firms Accused of Accounting Fraud Dividend Policy at Firms Accused of Accounting Fraud. Contemporary Accounting Research, 30(2), 818-850, 33.
- * Chur Chao, C., HU,M., Munir,Q &LI, T.(2017). The impact of CEO power on corporate capital structure: New evidence from dynamic panel threshold analysis. 51(2): 107-120.
- * DeBoskey, D. G., Luo, Y., & Zhou, L. (2019). CEO power, board oversight, and earnings announcement tone. Review of Quantitative Finance and Accounting, 52(2), 657-680.
- * Finkelstein, S. (1992). Power in top management teams: Dimensions, measurement, and validation. The Academy of Management Journal 35: 505-538.

- پژوهش را برای صنایع مختلف (سیمان و آهک، شیمیایی، فلزات اساسی و...) به تفکیک برآورد شود. مهم‌ترین محدودیت‌های پژوهش حاضر به شرح زیر است:
- عدم تعدیل اقلام صورت‌های مالی به واسطه‌ی وجود تورم که ممکن است بر نتایج پژوهش مؤثر باشد.
  - عدم کنترل بعضی از عوامل مؤثر بر نتایج تحقیق از جمله تأثیر متغیرهایی چون عوامل اقتصادی، شرایط سیاسی، وضعیت اقتصاد جهانی، قوانین و مقررات و... خارج از دسترس محقق بوده و ممکن است بر بررسی روابط اثرگذار باشد.

فهرست منابع

- * ابراهیمی، مهدی و طالب نیا، قدرت الله. (۱۳۹۳). تأثیر مولفه‌های مدیریت دانش بر تقلب گزارش‌های مالی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، فصلنامه رسالت مدیریت دولتی، ۵(۱۳): ۶۱-۷۵.
- * اعتمادی، حسین و زلفی، حسن. (۱۳۹۲). کاربرد رگرسیون لجستیک در شناسایی گزارشگری مالی متقلبانہ، فصلنامه دانش حسابرسی، ۱۳(۵۱): ۱۶۳-۱۴۵.
- * توانگر حمزه کلایی، افسانه و مهدی اسکافی اصل (۱۳۹۷) ارتباط بین قدرت مدیر عامل، ویژگی‌های کمیته حسابرسی و کیفیت کنترل داخلی، پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، ۱۰(۳۸): ۲۰۷-۱۸۷.
- * جامعی، رضا و رستمیان، آزاده. (۱۳۹۵). تأثیر تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی بر ویژگی‌های سود پیش بینی شده، پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، ۸(۲۹): ۱-۱۷.
- * حجازی، رضوان و حمیدرضا مختاری نژاد. (۱۳۹۶). رابطه ساختار حاکمیت شرکتی با احتمال گزارشگری متقلبانہ. فصلنامه حسابداری ارزشی و رفتاری، ۲(۳): ۶۰-۳۳.
- * درزی رامندی، امیر. (۱۳۹۷). بررسی تأثیر گزارشگری متقلبانہ بر خطر سقوط قیمت سهام با تأکید بر مالکیت مدیریتی. چشم‌انداز حسابداری و مدیریت، ۱(۱): ۱۴-۲۸.
- * رهنمای رودپشتی، فریدون و اناهیتا زندی. (۱۳۹۸). قدرت مدیرعامل و ساختار سرمایه مبتنی بر مدل لی. پژوهش حسابداری و حسابرسی، دوره ۹، شماره ۱، صص ۲۰-۱.
- * رهنمای رودپشتی، فریدون؛ علی‌خانی، راضیه؛ مران جویری، مهدی. (۱۳۸۸). بررسی کاربرد مدل‌های پیش‌بینی ورشکستگی آلتمن و فالمر در شرکت بهادارهای پذیرفته شده در بورس اوراق تهران. بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، ۱۶(۵۵): ۱۹-۳۴.

- * Sah, R.K., and J. Stiglitz. (1986). The Architecture of Economic System: Hierarchies and Polyarchies. *American Economic Review* 106: 289-295
- * Sah, R.K., and J. Stiglitz. (1991). The Quality of Managers in Centralized versus Decentralized Organizations. *Quarterly Journal of Economics* 106: 289-295
- * Wang, Z., Chen, M.-H., Chin, C. L., & Zheng, Q. (2017). Managerial ability, political connections, and fraudulent financial reporting in China. *Journal of Accounting and Public Policy*, 36(2), 141-162. doi:10.1016/j.jaccpubpol.2017.02.004
- * Wolfe, D. T., Hermanson, D. R., (2004), "The fraud diamond: Considering the four elements of fraud", *The CPA Journal*, December, P. 4, <http://www.emeraldinsight.com/>
- * Finkelstein, S., and D.C. Hambrick. (1996). Strategic leadership: Top executives and their effects on organizations. South-Western Pub
- * Huang, H.W., and S. Thiruvadi. 2010. Audit committee characteristic and corporate fraud. *International Journal of Public Information Systems* 71-82.
- * Jensen, M., and W. Meckling. (1976). Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs and Ownership Structure. *Journal of Financial Economics* 3(4): 305-360
- * Kassem, R; Higson, A.(2012). The New fraud Triangle Model, *Journal of Emerging Trends in Economics and Management Sciences*, 3, 191 -195.
- * Kranacher, M; Riley, R; Wells, J.(2011). *Forensic Accounting and Fraud Examination*, New York: John Willy and Sons.
- * Lemma, T.T., Negash, M., Mlilo, .M.K., and Lulseged. A. (2018). Institutional ownership, product market competition, and earnings management: Some evidence from international data.. *Journal of Business Research*. (90), 151-163
- * Li, S; Park, S.H.; Bao R.S. (2014). How much can we trust the financial report?: Earnings management in emerging economies. *International Journal of Emerging Markets*, 9(1), 33-53.
- * Li, F., Li, T., AND D. Minor. (2016). CEO power, corporate social responsibility, and firm value: a test of agency theory. *International Journal of Managerial Finance* 12(5): 1-34.
- * Lisic, L.L., T.L. Neal, I.X. Zhang, and Y. Zhang.(2016). CEO power, internal control quality, and audit committee effectiveness in substance versus in forms. *Contemporary Accounting Research* 33, 1199-1237.
- * Liu, Y., and P. Jiraporn .(2010). The impact of CEO power on bond ratings and yields, *Journal of Empirical Finance*. 17: (4): 744-762.
- * Nandini, R. and K. Deepak. (1996). CEO Characteristic: Does Industry Matter?. *The Academy of Management Journal* 39(1): 197-255
- * Pfeffer, J., & Leblebici, H. (1973). Executive Recruitment and the Development of Interfirm Organizations. *Administrative Science Quarterly*, 18(4), 449. doi:10.2307/2392198
- * Pfeffer, J. (1997). *New Directions fir Organization Theory: Problems and Prospects*. Oxford University Press, New York.
- * Pradit, W. and P. Jiraporn. (2015). The Effect of CEO Power on Informativeness of Stock Prices: An Empirical Note. *Social Science Research Network*.
- * Razali, W. A. A. W. M., and R. Arshad.(2014). Disclosure of corporate governance structure and the likelihood of fraudulent financial reporting. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 145: 243 ± 253.
- * Rezaee, Z; Riley, R. 2010. *Financial Statement Fraud*, New Jersey: Willy.
- * Ryan Jr., H.E., and R.A. Wiggins III. (2004). Who is in whose pocket? Director compensation, board independence, and barriers to effective monitoring. *Journal of Financial Economics* 73, 497-524.

Accounting Knowledge & Management Auditing
Vol. 12/ No. 45/ Spring 2023

The Effect of CEO Power on Fraudulent Financial Reporting Quality

Habibollah Rasoli

Ph.D. Student, Department of Accounting, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran

Mohammad Ramezan Ahmadi

Assistant Professor, Department of Accounting, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran

Saeed Nasiri

Assistant Professor, Department of Economy, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran

Mehdi basirat

Assistant Professor, Department of Accounting, Shahid Chamran University, Ahvaz, Iran

Abstract

The aim of this study is to investigate the effect of CEO Power on Financial Reporting Quality of listed Companies in Tehran Stock Exchange. These two dimensions Financial Reporting Quality in our tests: Financial Statement Restatement (Included in three forms (Financial Statement Restatement, Restatement increase and Revised downward) and Altman Modified Model. For this purpose one hypotheses are developed and data on the 103 companies in Tehran Stock Exchange for the period of 1390 to 1396 were analyzed. This regression model using panel data with Logit model and tests. The results showed that the concentration CEO Power has significant Negative impact on Financial Reporting Quality ((Financial Statement Restatement, Restatement increase, Revised downward and Altman Modified Model). Therefore, the research results indicate that the Powerful executives have more independence and you have more supervisory roles on the board this reduces the disadvantages of stakeholder rights and reduce the agency costs , and thus reduce agency costs reduce information asymmetry and reduce the opacity in financial and thus reduce earnings management and reporting fraudulent.

Key words: CEO Power, Financial Reporting Quality and Financial Statement Restatement.

